

Interview met Frans Hodzelmans

De man met foto's en ideeën

De fotograaf in zijn element.

Wie zoekt, die vindt. En inderdaad: op zoek naar een geschikte kandidaat voor een interview bladerde ik bij de koffie het juninummer van Grasduinen door en stuitte daar op een aantal fantastische foto's van rupsen, poppen en vlinders. Snel bladerde ik terug naar de colofon, die mij de naam van de fotograaf verklapte: Frans Hodzelmans. Wie zulke mooie foto's maakt, moet in de Vlinders, dacht ik en dus toog ik op een miezerige decemberdag naar Breda.

Adrie Otte

Het lijkt wel of houden van vlinders en het verzamelen daarvan hand in hand gaan, want de huiskamer van Hodzelmans lijkt een museum van vlinderprenten, suikerzakjes en zeepjes. In de achterkamer staat een tafel vol foto-apparatuur, klaar om elk argeloos voorbij komend insectje onmiddellijk op de gevoelige plaat vast te leggen. Tegen de muur staat een stapel diadozen. 'Dat is de oogst van 1988, moet nog allemaal in mappen.' Het is maar goed dat insecten een winterslaap houden.

OMGEKEERD MADURODAM

Zoals bij de meeste natuurliefhebbers is de kiem voor zijn hobby al in Frans' jeugd gelegd. 'Ja, dan moeten we een heel eind terug in de tijd. Ik kan me nog heel goed herinneren dat ik als klein jochie op mijn buik in het gras lag en dan naar fluweelmijten keek, van die kleine rode beestjes. Die heb ik daarna jaren niet meer gezien, maar ik herinner het me heel goed, ik vond het ontzettend mooi. Later zat ik op de kunstacademie en toen maakte ik een keer een vlieg van blik. Een heel eenvoudig ding,

maar daar kreeg ik onverwacht heel veel complimenten op. Ik vond het zelf niet zo'n bijzonder ding. Toen bleek dat de meeste mensen eigenlijk helemaal niet naar die kleine beestjes kijken.'

'Daarop voortbordurend kwam ik op het idee om een soort omgekeerd Madurodam te maken. Met een vlieg en een wesp van drie meter lang en grassprietten van vijftig centimeter breed. In plaats van zand grote kiezelstenen. De beesten moeten dan wel zo echt mogelijk zijn, zodat de bioloog er ook iets aan heeft. Maar daar was natuurlijk niemand voor te porren en er was geen geld voor. Toen wilde ik er wel een op het dak neerzetten en bladerende in boekjes bleek dat de plaatjes vaak erg slecht waren. Je komt niet achter details. Dus wilde ik die beestjes vangen, bekijken onder de stereoloop en fotograferen, zodat ik precies wist hoe zo'n beestje eruit zag. Zo ben ik gaan fotograferen. In het begin beviel de resultaten me helemaal niet. Ik ben toen zelf flitsertjes gaan bouwen om professionelere resultaten te krijgen.'

ACTIE

Om wat met zijn foto's te doen is hij op een gegeven moment naar Grasduinen toegestapt.

Een Koninginnepage op Braam,
gefotografeerd door F. Hodzelmans.

'Ze zeiden dat het wel leuk was, maar aan portretjes hadden ze niets, ze wilden actie zien. Ik vond dat ze wel gelijk hadden, maar ik vroeg me wel af hoe ik dat in godsnaam voor elkaar kon krijgen. In die tijd ging ik er prat op dat ik alle foto's in de vrije natuur maakte. Daar ben ik toen van afgestapt. Ik plaatste een oproep in de Entomologische Berichten of er mensen waren die insecten kweekten, zodat ik kon fotograferen wat er verder in een insectenleven gebeurt. Ik wilde hele cycli gaan vastleggen.'

'Van Joop Kazenbroot uit Oss kreeg ik de reactie: 'Ja ik kweek wel eens wat.' Ik ging er kijken en hij bleek honderden rupsen te hebben van verschillende soorten. Ik kon m'n ogen niet geloven. Hij heeft me toen verder geholpen, hij heeft ontzettend veel contacten. Zo is het in de richting van de vlinders gegaan. Op een gegeven moment belde de Grasduinen weer op of ik iets had over rupsen. Ik moest nee verkopen, rupsen leken me niet van die interessante beesten. Dat is ondertussen dus wel veranderd. Ik heb nu duizenden dia's van rupsen, poppen en vlinders.'

Is het niet storend dat vlinders fotograferen door hele volksstammen bedreven wordt? Hodzelmans vindt van niet. 'In het begin had ik wel zoiets van: vlinders fotograferen, dat doen er al zoveel. Dat is natuurlijk wel zo, maar er is ontzettend veel voldoening uit te halen. Je blijft natuurlijk soorten verzamelen, maar daarna wordt het pas echt interessant: eerst wil ik een mooi plaatje van een vlinder, dan de hele cyclus en pas als ik dat allemaal

heb, wil ik artistieke foto's van een vlinder hebben. Dat laatste spreekt me het meest aan.'

DUIZENDEN DIA'S

Ondanks het feit dat hij ondertussen duizenden dia's in zijn archief heeft, gaat Hodzelmans geen boek uitgeven. 'Ik ben heel veel van plan, maar kan niet alles, zo heb ik bijvoorbeeld absoluut geen schrijverstalent. Ik heb de plaatjes en ideeën en wie ze gebruiken wil, komt maar langs. Toch moet je oppassen dat een hobby niet doodbloedt. Anders krijg je het idee: waar doe ik het voor. Dus af en toe een lezing geven of een tentoonstelling maken is wel noodzakelijk. Ik vraag me nog steeds af waar ik het voor doe.'

De tentoonstelling die Frans over vlinders gemaakt heeft is nu in het bezit van de Vlinderstichting. Er moest meer aandacht voor vlinders komen, vond hij. 'Het gaat echt zienderogen achteruit. Mensen moeten meer met vlinders in contact komen. Het is altijd zo idioot:

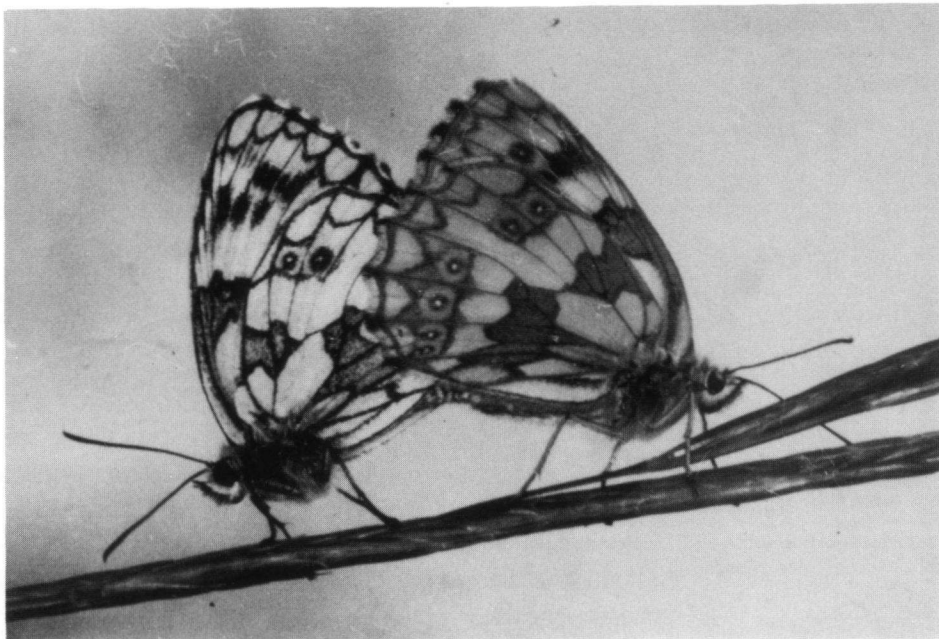
In de volgende lijst kunt u zien waar foto's van Hodzelmans verschenen zijn.

Pallas:
voorjaar 1988, eerste nummer 1989

Grasduinen:
augustus 1984: nachtvlinders; omslag en pag. 59-60
juli 1985: libel; pag. 3-4
september 1985: kruisspin; pag. 8-9
juni 1988: rupsen en poppen, pag. 6-11
juli 1988: Pijlstaartvlinder, omslag en pag. 30-37
september 1988: rupsje, pag. 22
oktober 1988: snuitkevers, pag. 18-23

Elsevier:
44e jaargang nr. 22, 4 juni 1988: pag. 139 bovenaan

'Eerst een mooi plaatje, dan hele levenscycli'. Twee parende Dambordjes.
Foto: F. Hodzelmans.

een vlinder vindt men mooi, een rups is lelijk en vies. Als je de struiken loop af te zoeken naar rupsen, kijken de mensen je vreemd aan en als je ze vertelt dat je rupsen zoekt, hebben ze opeens elders dringende bezigheden, zijn ze bang dat je nog gevaarlijk wordt ook.'

EIGENWIJZE TECHNICUS

Zijn technische kwaliteiten komen hem goed van pas. Aangezien de leden van de familie Hodzelmans 'van huis uit eigenwijs' zijn, accepteert hij nooit wat de fabrikanten hem voorschotelen en gaat hij eerst zelf knutselen.

Bij het fotograferen van insecten komen wat speciale problemen om de hoek kijken. Je moet bijvoorbeeld zorgen voor een goede belichting, maar het belichte object mag niet door het licht opgewarmd worden. Frans heeft hiervoor een koud-lichtbron: in een kastje zit een lichtbron waarvan het licht wordt gebundeld en via een glasvezelkabel getransporteerd. Het eind van de kabel richt je op het te belichten voorwerp. Zo wordt het belicht, zonder dat het warm wordt. Hij laat wat dia's zien die hij met behulp van deze installatie heeft gemaakt. Het zijn plaatjes van sterk uitgevergrote vlindervleugels; het schubbenpatroon is goed te zien. 'Het is net moderne kunst, dit zou iets zijn voor een prijsvraag: uit welke vlinder komt dit fragment?'

KOELKAST

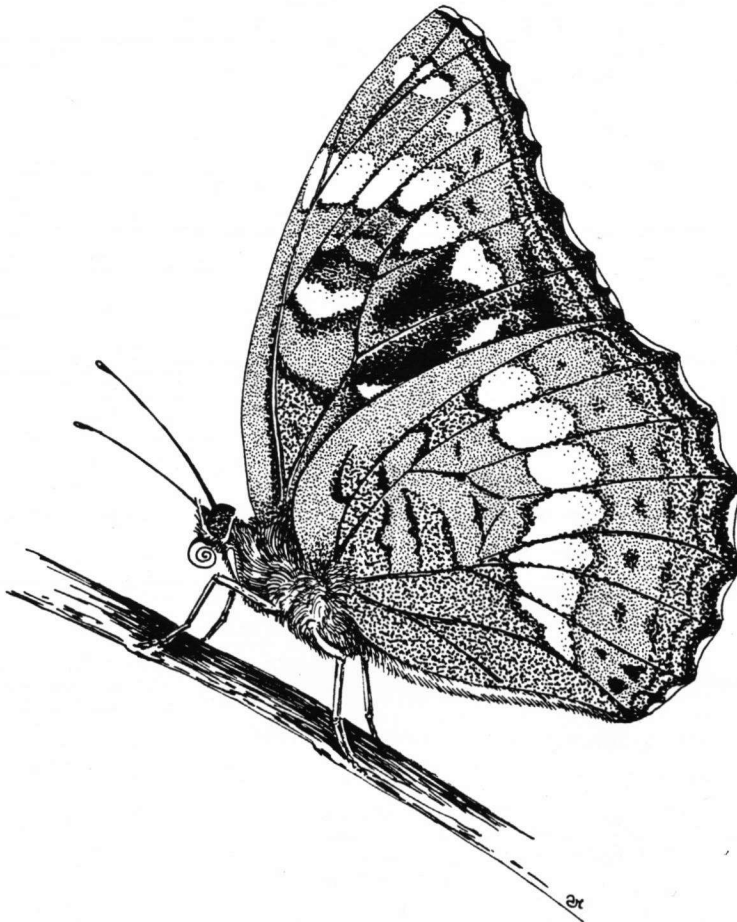
Een aantal lenzen heeft hij aan zijn behoefte die fabrikanten tot wanhoop drijft, aangepast. Twee lenzen heeft hij samengevoegd tot een, zodat zowel de mechanische als de optische kwaliteit de grenzen van het ongelofelijke benaderen. Daarop heeft hij een flitsstelsel gebouwd dat beter en honderden guldens goedkoper is dan welk systeem dan ook. Hij heeft aan weerszijden van de lens een flitsertje geplaatst, waarvan nog maar in één de electronica aanwezig is. Eén van de twee flitsers is afgeplakt met grijze transparante folie om de schaduwen van de ander te verzachten. 'Het systeem werkt beter dan welk fabrikaat ook. Het heeft een goede dieptewerking en vreet veel minder batterijen dan een ringflitser. Een ringflitser heeft bovendien nog als nadeel dat je een apart kastje om je nek moet meesjouden dat altijd op het moment dat je wilt fotograferen naar voren zwiept zodat de vlinder zijn biezen pakt. Tijdens het uitproberen bleek dat je bij elke afstand tot je object dezelfde diafragma-opening kunt gebruiken. Dat komt doordat je, als je je balg uitschuift meer licht nodig hebt, maar door dat uitschuiven komen ook de flitsertjes dichterbij op je object. Dat bleek elkaar te compenseren.'

Buiten gebruikt Hodzelmans een tele-objectief van 200 mm op een uiteraard zelf gebouwd schouderstatief. Ook op dit 'machine-

geweer' zit een zelfgebouwd flitsstelsel. Zit er ergens een vlindertje langs zijn pad, dan kan Hodzelmans direct het beestje 'schieten'. Hij heeft wel altijd zijn 100 mm macrolens bij zich voor daglichtopnamen: 'Dat is iets wat ik steeds vaker wil doen, artistiekere opnamen. Met flitslicht lukt dat nooit zo mooi. Vorig jaar heb ik daar wat mee geëxperimenteerd: ik had wat poppen bij daglicht en met flitslicht gefotografeerd en de daglichtopnamen werden mooier. Met poppen kun je dat wel doen, maar met vlinders wordt dat al een stuk minder. Vlinders in de koelkast zetten, zie ik niet zo zitten. Dat vind ik net zoiets als voor de lol een vlieg alle pootjes uittrekken, dat heeft voor mij dezelfde akelige bijmaak. Alhoewel ik niet kan garanderen dat ik het nooit zal doen.'

'De mooiste vlinder: de Nijmeegse kapel.'

Tekening:: Annemarie van Lierop.

VLIEGEN EN KEVERS

De meeste insecten weet Hodzelmans wel op orde te benoemen. Op soort wordt een stuk moeilijker, maar daar heb je gelukkig gespecialiseerde insectenkenners voor. Hodzelmans blijft liever breed georiënteerd, want specialiseren leidt tot vakidioterie en frustratie. 'Zo was er een keverexpert die in Spanje een nieuwe soort wilde ontdekken, zodat er eindelijk wat op zijn naam zou komen te staan. Toen kwam hij een vliegje tegen dat hij nog nooit eerder had gezien. Hij nam dat beest mee naar huis, want misschien was het wel iets bijzonders. En inderdaad: het bleek een nieuwe soort te zijn; voor de hele wereld een nieuwe soort, dus er vliegt in Spanje nu een vlieg rond met de naam van die vent, die zo ontzettend graag een kevertje op z'n naam wilde hebben!'

Na het vierde kopje koffie laat Hodzelmans zijn wilde plantentuin zien ('nu ligt de nadruk nog steeds op wild'), waar hij voedselplanten kweekt voor zijn rupsen. Om de tuin staat een schutting, als bescherming tegen de insecticiden van zijn buurman, die boer is: 'die apotheker, die ook altijd maar bezig is met spuiten', want dat waait allemaal zijn tuin in. 'Ik kan natuurlijk niet hebben dat mijn rupsen dood gaan van planten uit mijn eigen tuin.'

'Nu willen jullie natuurlijk weten wat ik de mooiste vlindersoort vind?' Nou nee, dat waren we niet van plan te vragen, maar laat nu toch maar horen. 'De Nijmeegse kapel. Fantastisch mooie vlinder. Maar dan moet je hem wel in het echt zien. Dat is mij 'n keer overkomen en ik heb hem toen ook mooi kunnen fotograferen. Dat was in de Ardennen. Ik dacht dat het wel heel gewoon zou zijn, ik was toen voor het eerst in de Ardennen. Daarna heb ik hem nooit meer gezien.'

□